

ROZSTRZELAĆ SIĘ (9) *vb pf i impf*

pf (8) [w tym: *praet* (6), *fut*, *plusq*, *part praet act*] *LubPs*, *KochSat*, *Mącz* (3), *BielSpr*, *KochMarsz*, *KlonFlis*, [*MurzNT*, *Leop*, *PamJancz*, *BielKron 1597*]; *impf* (1) [zawsze: *praes*] *Calep*, [*Volck*, *Cresc 1571 280*].

rozstrzelać się (5), **rostrzelać się** (4); rozstrzelać się *LubPs*, *KochSat*, *BielSpr*, *Calep*, *KlonFlis*; rostrzelać się *Mącz* (3), *KochMarsz*.

sie (7), *się* (2).

rozł- (5), [*rozs-*, *rołł-*].

o *jasne*; *-e* *Mącz* (3), *-é-* (1) *KochMarsz*.

praes i fut 1 sg rozstrzelam się (1). ◇ [3 *sg* rozstrzelam się.] ◇ 3 *pl* rozstrzelają się (1). ◇ *praet 1 pl m pers* -chmy się rozstrzelali (1). ◇ 3 *pl m pers* rozstrzelali się (3). *subst* rozstrzelały się (2). ◇ [*plusq 3 sg f* rozstrzelała się była. ◇ 3 *pl m pers* byli się rostrzelali.] ◇ *part praet act* rostrzelawszy się (1).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVI w.* (jeden z niżej notowanych przykładów) *s.v. rozstrzelić*.

Rozmieścić (roz mieszczać) się w pewnej odległości od siebie, rozproszyc (rozpraszać) się; dissipari, spargere se, spargi Mącz, Cn; dispalari Calep, Cn; dispergi, fugari Cn (9) : *Sparsim, I tu y owdzie/ rostrzelawłzy łie. Mącz 403d; Dispalo – Rozłtrzelam łie, rozbiegam łzie. [...] Huius passivum est Dispalar Calep 331a; [Volck Yyyv].*

Zwroty: »tu i owdzie się rozstrzelać« (1): *Támże ná wielkim morzu/ wyłpy/ łkály/ Tu łię y owdzie rozno rozłtrzelály KlonFlis Dv.*

»rozno [= *osobno*] się rozstrzelać« (1): *KlonFlis Dv cf* »tu i owdzie się rozstrzelać«.

Przen (1) : *Iáka čiżbá/ iákiéby mordy być muśiály? Ták dziś źle/ choć łye ludzkie myśli rostrzelály. KochMarsz 154.*

[*rozstrzelać się po czym*: *A rozłtrzelála łie była [fuit ... dispersum] thá bitwá po włyłthkíey łiem Leop 2.Reg 18/8 (Linde s.v. rozstrzelić).]*

a. O ludziach (i wyjątkowo: o istotach mitologicznych): rozejść się, rozbiec się (5) :

rozstrzelać się po czym (4): [*mówi satyr*:] *Za czałem poginęli ci bożkowie mali/ Mychmy łię też po gęłtich łełiech rozłtrzelali. KochSat Bv; Dissipati fuga per agros, Rołtrzeláli łie po polách. Mącz 396a, 403d; BielSpr 19v; [Tákże náłzy ná trzy mile biiąc y łiekąc gonili łe [...]: á te co po gorách y łełiech łie rozstrzeláli y ku Kálzubom zvciekáli chłopi bili włzędłie gđłie ktorego znič nálełzi BielKron 1597 744]. Cf [»rostrzelać się po stronach«].*

[*Zwroty*: »na rozłiczne mieśca rozstrzelać się«: *miléi panu Bogu i łepłzy rząd bywá/ gđy łię włyłscy zyidá na chfáę bożá do łednego abo wedłé potrzeby do kilka kościółów/ niłz kiedy się na rozłiczne mieśca/ małó nie poiedněmu człóweku rołłtrzelaią MurzNT 109.*

»rostrzelać się po stronach«: *y tenże ráłował łudzi Domáratowych y wiele Swidwinych pobił/ gđy łie byli rołtrzeláli po łtronách nierządnie goniąc nieprzyiáciéłá BielKron 1597 261.]*

[*Szereg*: »rozstrzelać się a rozjechać«: *z małem łudźmi wielką by jem [gońcom] szkodę uczynili, bo się tedy <rozstrzelajú a rozjadą>, a też tedy <się> náwięcej boją, a strach na nie wielki jest, iż są rozno. PamJancz 151.]*

Przen: Otoczyć kogoś [na kogo] (1) : [nieprzyjaciele moi] Ták fie z wyelką chytrócyą ná myę rozłtrzeláli [dissipati sunt Vulg Ps 34/16] A żadney mi litości nye okázowáli LubPs I3.

b. [O nasieniu: rozsypywać się:

Zwrot: »precz się rozstrzelać«: Násienie iego [skoczka] [...] ku lekárłtwu się godzi/ á ma być zbierano gdy iuż mołzenki/ w których się ono chowa/ poczną więdnać: bowiem precz rozłtrzela się. Cresc 1571 280.]

Synonimy: rozbieżec się, rozsypac się.

Formacje współrdzenne cf STRZELAĆ.

MN